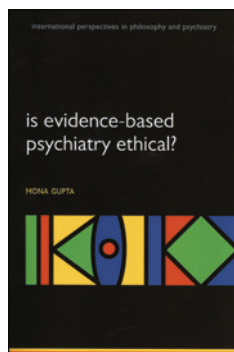

Er evidensbasert psykiatri etisk?

Mona Gupta
Is evidence-based psychiatry ethical?
 202 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press,
 2014. Pris GBP 30
 ISBN 978-0-19-964111-6

Forfatteren er en kanadisk psykiater som har forsvart sin doktorgrad om etikkens plass i evidensbasert medisin (EBM), særlig innen psykiatri, ved universitet i Toronto. Hun utførte en etisk analyse av den sentrale litteraturen. Dessuten intervjuet hun fagfolk som enten hadde utviklet evidensbasert medisin, hadde jobbet med å innføre den i psykiatrien eller hadde analysert filosofiske aspekter. Forfatteren formidler avhandlingens analyser av evidensbasert psykiatri og etikk til interesserte fagfolk. Intervjuene gjør boken spesielt interessant.

I første halvdel drøfter forfatteren evidensbasert medisin og dens verdigrunnlag. Hun påviser at positivismen har påvirket vitenskaps-synet til evidensbasert medisin og dens rangering av forskningsmetoder. En påstand om at evidensbasert medisin er verdinøytral påvises ikke å være tilfelle. Hvert trinn i kunnskapsproduksjonen, så vel som trinnene i den kliniske beslutningsprosessen, er gjennom-syret av verdier, ikke minst etiske verdier. Nytteetikk påvises i litte-raturen å være det etiske grunnlaget, men fagfolkene ser etikken i evidensbasert medisin mer nyansert enn dette.

Noen psykiatere har håpet at evidensbasert medisin skulle bli et godt middel til å imøtegå kritikeres påstander om at psykiatriske intervensjoner er uvitenskapelig og uetiske. I den andre halvdel diskuteres forfatteren om dette er realistisk. Det som er tilfellet, skriver Gupta, er at psykiatrien strever med gjenstridige etiske spørsmål knyttet til hvordan psykisk sykdom og normalitet skal defineres, og menneskelige svar på psykisk lidelse forstås. Her har evidensbasert medisin lite å bidra med. Forfatteren anerkjenner det viktigste rådet: Vær veloverveid i bruken av evidens eller kunnskapskilde. Etter en grundig diskusjon konkluderer hun imidlertid med at det neppe er mulig å realisere en etisk basert evidensbasert psykiatri.

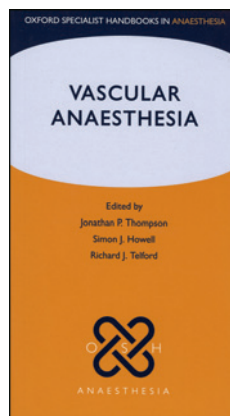
Forfatteren formulerer tre scenarier for psykiatrien. For det første kan evidensbasert medisin være nyttig for enkelte kliniske problemstillinger, men målet om at den skal være grunnlaget for psykiatrien, er urealistisk. For det andre er alternativet til evidensbasert medisin forskjellig empirisk forskning som følger av problemstillinger som er spesielle for psykiatrien. Subjektiv opplevelse betyr for eksempel svært mye. For det tredje og siste bør etisk forskning styrkes for å få klarere grep på hvilke verdier som står på spill i psykisk helsetjeneste.

Boken er velstrukturert, saklig og friskt skrevet. Jeg anbefaler den til fagfolk som ønsker en kritisk drøfting av forholdet mellom evidensbasert medisin og etikk, ikke bare i psykiatrien, men i hele helsetjenesten.

Hans Magnus Solli

Forsker i trygdemedisinsk etikk, Sykehuset i Vestfold

Velformulert om anestesi ved karkirurgi

Jonathan P. Thompson, Simon J. Howell,
 Richard J. Telford, red.

Vascular anaesthesia
 576 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press,
 2014. Pris GBP 45
 ISBN 978-0-19-959442-9

Denne utgivelsen er en kunnskapsbasert tilnærming til perioperativ håndtering av pasienter med karsykdom som trenger anestesi for radiologisk eller kirurgisk intervensjon.

Totalt er det 11 kapitler. Først omtales epidemiologi, anatomi og fysiologi, i tillegg til fysiologisk respons på karkirurgi og evaluering av den karkirurgiske pasient. Videre følger kapitler om tilnærming til komorbiditet hos pasienter med karsykdom, håndtering av pacemakere og implanterbare hjertestartere, perioperative prinsipper, herunder nyreproteksjon, bruk av intravenøse væsker og blodprodukter og håndtering av massiv blødning. Monitorering av hjerteminuttvolum inngår i kapitlet om praktiske prosedyrer. Her beskrives også intraoperative prosedyrer, som etablering av enlungeventilasjon, og postoperative prosedyrer som intraabdominal trykkmåling. Teknikker og medikamenter for regionalanestesi og strategier for postoperativ smertelindring og ulike perifere nerveblokader diskuteres. Monitorering av hjerne, sirkulasjon og koagulasjon hos den anestetiserte pasienten, og anestesi for vaskulæradiologiske prosedyrer, har egne kapitler. De tre siste kapitlene utgjør en perioperativ huskeliste, der elektive prosedyrer omtales detaljert, fulgt av hasteprosedyrer for pasienter med karsykdom, og til slutt postoperativ håndtering.

Bidragstyperne er anestesiloger, karkirurger, radiologer og kardiologer, og alle er klinisk aktive. Det merker man, for boken har et utpreget praktisk tilsnitt. Tips for suksess ved praktiske prosedyrer og beskrivelse av styrker og svakheter ved ulike monitoreringsmetoder er kjærkommen lesing. Det oppfordres til edruelig praksis, eksempelvis presenteres konkrete preoperative undersøkelser som ikke gir anvendelig informasjon og derfor bør utelates.

Referanser er oppdatert per 2011 og gir grunnlag for tilsvarende kunnskapsbasert praksis. Nettadresser for retningslinjer ligger ved og gjør det enkelt å følge oppdateringer.

Pasienter med karsykdom er ofte multisyke og anesthesiologisk utfordrende. Nyere radiologiske intervensjoner er mer skånsomme enn åpen kirurgi og fordrer skreddersydd anestesi og perioperativ håndtering til enda sykere pasienter.

En liten, men grundig lærebok som denne, er relevant lesing, selv om skriften er liten og illustrasjonene få. Den er velskrevet, gir leselyst og anbefales for både erfarne og uerfarne med interesse for et spennende fagfelt i rask utvikling.

Hilde M. Norum

Overlege, Seksjon for toraksanestesi
 Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet